Anteckningar till det öländska alvarets dipterfauna.

Av

O. RINGDAHL.

Under sommaren 1931 hade undertecknad tillfälle att ett par veckors tid i början av juli göra insamlingar av Diptera på Öland. På grund av synnerligen ogynnsamt väder med regn och storm under flera dagar blev fångsten ej så givande som jag väntat mig, och under den tid jag vistades i Vickleby voro knappt tre dagar tjänliga för flugfångst på alvaret. Solen sken då stundtals, och jag gjorde en del vandringar genom de närmaste alvarmarkerna vid Vickleby. Blåsten var i allmänhet rätt stark och försvårade fångsten. Jag fick snart den uppfattningen, att alvarets insektvärld är artfattig och med undantag för ett ringa antal arter även sparsam på individ. Detta framhålles även av Lektor Wahlgren i hans grundläggande, intressanta monografi över alvarets djurvärld. Dock tarvas det gott om tid och ett grundligt sökande, innan faunans artbestånd blir något så när utforskat. Anledningen till dessa rader är först och främst upptecknandet av de egentliga flugor jag iakttog under mitt korta besök, vilka ej finnas upptagna från de södra alvarområdena i Wahlgrens monografi. Dessa utgöra ett 60-tal och äro följande:

Tabanus bovinus L.
Thereva bipunctata Meig.
Empis livida L.
Dolichopus migrans Zett.
Hercostomus nigripennis Fall.
Hydrophorus balticus Meig.
» litoreus Fall.
Campsienemus curvipes Fall.
Syntormon pallipes F.
Sympycnus annulipes Meig.
Tubifera pendula L.
» trivittata F.
Volucella bombylans L.
Cinxia borealis Fall.
Echinomyia grossa L.
Staurochaeta albocingulata Fall.
Blepharomyia amplicornis Zett.
Masicera silvatica Fall.
Latigena longicornis Fall.
Dexia rustica F.
» vacua Fall.
Lydella nigripes Fall.
Loewia phaeoptera Meig.
Viviania cinerea Fall.
Frivaldzkia inepta Meig.
Nemorilla floralis Fall.
Exorista confinis Fall.
Sarcophaga crassimargo Pand.

Sacrophaga incisilobata Pand.
» teretirostris Pand.
Angiometopa ruralis Fall.
Onesia agilis Meig.
Lucilia sericata Meig.
Morellia hortorum Fall.
Pyrellia fuscipennis v. Ros.
Stomoxys calcitrans L.
Hebecnema umbratica Meig.
Myiospila meditabunda F.
Helina duplaris Zett.
» impuncta Fall.
» lasiophthalma Macq.
» atripes Meade.
Hydrotaea meteorica L.
» albipuncta Zett.
» armipes Fall.
Lispa tentaculata Deg.
» pygmaea Fall.
Fucellia maritima Hal.
Hylemyia angustiventris Zett.
Hylemyia brunnescens Zett.
Zodion cinereum F.
Scopeuma scybalarium L.
» squalidum Meig.
» litoreum Fall.
Heteromyza buccata Fall.
Melina nana Fall.
Ditaenia grisescens Meig.
Hydromyia dorsalis F.
Elgiva albiseta Scop.
Tetanocera ferruginea Fall.
Dictya umbrarum L.
Terellia serratulae L.
Hoplochaeta pupillata Rond.
Trypanea stellata Fuessl.
Themira lucida Staeg.
Notiphila cinerea Fall.
Caenia palustris Fall.
Opomyza florum F.
» germinationis L.

Wahlgren upptager 112 arter från södra alvarområdet, och det nu kända artantalet blir 181. Givetvis komma framdeles åtskilligt flera arter att bli funna, i synnerhet som vår- och höstformer väl knappast blivit insamlade. Av de nytillkomna, i denna förteckning uppräknade arterna, finnes ej någon enda specifik alvarart, och alla äro funna även på fastlandet.

Den mest originella flugan, som hittills är känd från alvaret, är, som Wahlgren framhåller, *Scellus dolichocerus*. Oaktat det är länge sedan arten beskrevs, är den ej funnen annorstädes än på Öland samt på Gottland, där den upptäcktes av mig på alvarmark vid Öja. Att den är utbredd på Öland, visar ett fynd, som jag gjorde av densamma på ett litet alvarområde i nordligaste delen av ön vid Torp. Arten synes ha rätt bestämda fordringar på uppehållsort. Den förekommer sålunda ej på de kala hällarna, ej heller på mark med sluten vegetation utan fordrar bara fläckar med något jordlager och sparsam låg växtlighet samt sannolikt en viss grad av fuktighet. Wahlgren upptager den bl. a. från tuvig äng med Potentilla fruticosa, men dylika växtsamhällen synas eljest vara rätt främmande för arten. Då jag fann arten på Gottland i slutet av juli var hannarnas tid redan förbi, och jag påträffade därför endast honor. Det gladde mig därför särskilt att nu påträffa ♂♂, och arten var ingen raritet utan erhölls alltid vid håvning på lokaler av bestämd beskaffenhet. Flugan, som vistas på marken,

har ett egendomligt och karakteristiskt utseende. Vid en granskning av innehållet i håven efter en håvning, ser man den genast, där den på sina långa ben kliver på håvtyget upp mot ljuset. Bägge könen ha svärtade vingar, men eljest äro ♂ och ♀ rätt olika. Honan, som är något större än hannen, har en ljuspudrad torax, medan denna är starkt glänsande hos hannen, som i spetsen på bakkroppen har ett par vita bihang, vilka ej litet erinra om ett par vidhäftade ståndarknappar.

En annan betydligt större art väckte min uppmärksamhet. Då jag en av dagarna vandrade långt ute på Vickleby storkast fick jag syn på en rätt stor grå rovfluga (asilid), som flög omkring på kalkstenshällen. Jag infångade exemplaret, som visade sig vara *Machimus intermedius* Zett. Vid ett annat tillfälle återfann jag denna art på ett mindre harstområde, där den flög omkring rätt allmänt och satte sig på hällen, på flisor och stenar. Rätt svår var den att upptäcka, när den slagit sig ner på hällen. Den präktiga arten är måhända en karaktärsfluga för karstområdena. Men jag fann den också flera gånger på gärdesgårdarna i alvarets utkanter.

Som förut nämnts träffas flertalet arter sparsamt och många endast i enstaka exemplar. I stor ymnighet förekomma dock vissa arter. Så var t. ex. vid mitt besök anthomyiden *Helina fratercula* Zett. en av de allra allmännaste tvåvingarna, förekommande på enbuskar, gärdesgårdar o. s. v. Aldrig annorstädes har jag sett denna art i sådana mängder som här. Man frapperades också av den rikliga förekomsten av *Dolichopus,* den största mängden sannolikt bestående av *griseipennis*. Wahlgren anger ett 40-tal arter av egentliga flugor som mera allmänt förekommande. Av de nytillkomna, i denna uppsats omnämnda, fann jag följande allmänna eller tämligen allmänna: *Empis livida* bland enbuskar på tuvig alvaräng, *Onesia agilis* på Potentilla fruticosa, — arten är dock säkerligen identisk med *vespillo* hos Wahlgren — *Helina atripes* bland enbuskar, *Hydrophorus balticus, Lispa tentaculata, Elgiva albiseta, Notiphila cinerea, Coenia palustris* och *Themira lucida* vid eller i närheten av vattensamlingar.

Om alvararternas ekologi må följande anföras. Som parasiter på boskapsdjuren äro funna *Gastrophilus nasalis* och *Hippobosca equina*, som blodsugare *Atylotus rusticus, Tabanus bovinus* och *autumnalis* samt *Stomoxys, Haematobia* och *Lyperosia*. Dessutom uppsökas djuren även av *Musca tempestiva*, *Morellia* och *Hydrotaea meteorica*. Sannolikt förekomma flera tabanider än de nämnda men närmare undersökningar kring kor och hästar ha väl knappast ännu blivit gjorda.

Som förekommande på spillning må nämnas följande 15 arter: *Musca tempestiva, Pyrellia serena* och *fuscipennis, Cryptolucilia*

caesarion, Azelia zetterstedti, Morellia hortorum, Myiospila meditabunda, Hebecnema umbratica, Scopeuma stercorarium, merdarium, scybalarium och *squalidum. Sepsis incisa, orthocnemis* och *nigripes.*

Ett väsentligt inslag utgöra de hydrophila arterna, de, som äro bundna vid de vattensamlingar, som här och var finnas på alvaret eller de, som förekomma på de fuktiga ängsområdena invid dessa. Hit höra sannolikt omkring ett 40-tal arter: de flesta av arterna till fam. *Dolichopodidae* med undantag för *Medetera*-arterna, *Musidora, Lispa, Limnophora, Helina obscurata, Coenosia pumila, Schoenomyza,* alla arter av *Sciomyzidae, Themira, Herina, Hydrellia, Scatella, Notiphila* och *Caenia.* Alla de uppräknade äro ej i lika hög grad hydrophila; sålunda sprida sig t. ex. vissa *Dolichopus*-arter vida omkring på alvaret. Några hydrofila arter, som eljest så gott som endast förekomma bland havsstrandens tång, äro även träffade vid alvarets vattensamlingar: *Scopeuma litorea, Heteromyza buccata* och *Fucellia maritima* — den sistnämnda observerad en gång på gärdesgård. Till strandängarnas fauna höra egentligen *Syntormon pallipes* och *Hydrophorus balticus,* den senare rätt vanlig vid vattengölar.

De alvarstäppartade markerna äro fattiga på Diptera och antalet xerofila arter är ej heller så stort, som man måhända kunde ha väntat. Flera arter äro visserligen gemensamma för alvarstäppen och t. ex. sandfälten och dynerna, men extrema flygsandsarter saknas. Mer eller mindre xerofila äro följande: *Machimus intermedius, Hemipenthes, Anthrax, Thereva marginula* och *bipunctata, Medetera micacea* och *petrophila,* sannolikt följande tre *Sarcophaga: striata (haematodes) incisilobata* och *teretirostris, Blaesoxipha, Sarcophila, Angiometopa,* sannolikt följande *Hylemyia: brunneilinea, nuda, cilicrura, trichodactyla, longula, cinerella, chloropiderna, Opomyza, Ochtiphila* och *Agromyza maura.*

Resten av de på alvaret funna arterna får väl anses utgöra mesofila (lövskogs- och lövängsarter) och en del av de förutnämnda kan måhända också räknas hit. Wahlgren uppskattar deras antal till omkring 50 %.

Utom de förut nämnda fynden av egentliga flugor kan antecknas några fynd av andra insekter från alvaret, vilka ej finnas upptagna hos Wahlgren. Av harkrankar påträffades *Tipula nigra* L. och *fascipennis* Meig. på tuvig alvaräng. Av *Hymenoptera aculeata* anträffades *Andrena gwynana* Kirby i blommor av Potentilla fruticosa. Långt ute på Vickleby storkast erhöllos 1 ♀ av *Megachile analis* Nyl. och 1 ♀ av *Andrena nigriceps* Kirby. På ett annat karstfält växte en liten fur, den enda, som fanns inom synhåll, och då jag gjorde några slag med håven bland grenarna erhöll jag 2 ex. av växtstekeln *Lophyrus pini* L. På kalkstens-

hällen infångades en ♀ av *Calicurgus hyalinatus* F. Av storfjärilar iakttogs flera ex. *Argynnis aglaja* L. flyga på karstområdet.

Av spindlar infångade jag endast ett fåtal arter, vilka godhetsfullt bestämts av Dr. E. Schenkel, Basel. Tillsamman med *Lycosa monticola* (Cl.) som var allmän, löpte även *L. pullata* (Cl.). Dr. Schenkel anmärker, att exemplaren av dessa båda arter äro påfallande småväxta. Under kalkstensplattor på ett karstområde anträffades *Drassodes lapidosus* (Wlck.) och den präktiga *Tarentula fabrilis* (Cl.). På tuvig alväräng invid vattensamling erhölls *Tetragnatha extensa* L. En vanlig spindel i skilda slags biotoper var *Agelena labyrinthica*, vars nätöppningar man ofta lade märke till.
